

siä nuoria tulee ohjia koulutusurille, joilla valmistutaan tehtäviin, joissa venäjänkielen taito on välttämätöntä ja toivottavaa. Tällä tavalla on esimerkiksi hoito- ja hoiva- sekä koulualoille saatavissa omasta takaa monikulttuurista ja osaavaa henkilökuntaa.

Suomella ja Venäjällä on myös ilmeinen tarve tehdä eri ammattiryhmien välillä yhteistyötä hyvi-

en etnisten suhteiden ja yhteistyön edistämiseksi sekä etnisyyteen perustuvan syrjinnän ehkäisemisessä molemmissa maissa. Meillä on paljon annettavaa toisillemme ja paljon saatavaa toisiltamme. Suomi voi toimia siltana muuhun Pohjolaan ja sen kulttuureihin.

Paluumuuton 20 vuotta: Näkökulmia venäjänkielisten kotoutumiseen -seminaari Voimatalo, Helsinki 3.4.2012

Suomalaisuuden tuntemuksen merkitys inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kotouttamisessa – Ketkä ovat oikeita suomalaisia?

Toivo Flink, FT, dosentti

Kyseessä on periaatteellinen ongelma: vielä tänään päivänä Inkerin suomalaisuuden historiaa ei ole tosiasiallisesti hyväksytty osaksi Suomen historiaa, eikä inkerinsuomalaisia osaksi suomalaisuutta. Herääkin kysymys, miksi? Omat tutkimukseni vahvistavat sen, että suomalainen Inkeri liittyy Suomen historiaan jo 300 vuoden ajalta. En ole käsitykseni kanssa yksin. Tämä ei kuitenkaan riitä. Todellinen hyväksyminen alkaa siitä, kun suomalaisen Inkerin elämänvaiheet tullaan omaksuma Suomen kouluissa ja yliopistoissa. Tieto pitää saada opetussuunnitelmiin ja oppikirjoihin.

Kun puhutaan Amerikan ja Kanadan suomalaisista, he ovat kantasuomalaisten mielestä niitä oikeita suomalaisia. Suomessa Inkerin suomalaiset ovatkin toisen luokan suomalaisia, koska heidän taustansa liittyvät Venäjään. Mielestäni tämä osittain selittää sen, miksi inkeriläiset paluumuuttajat pyrkivät toisaalta muuttamaan mahdollisimman nopeasti suomalaisiakin suomalaisimmiksi, ja toisaalta he ovat lokeroituneet pieniin piireihin. Venäjällä nuoretkin tunsivat olevansa suomalaisia, vaikka he puhuivat äidinkielenään venäjää, sillä kouluissahan ei ole ollut minkäänlaista julkista suomenkielistä opetusta, ei sydän-Venäjällä eikä Uralin takana. Inkerinsuomalaisten vanhempi sukupolvi on säilyttänyt lapsena oppimansa suomen kielen siinä määrin, kuin se on ollut perheessä mahdollis-

ta. Täällä Suomessa heistä kaikista tuli kertaaheittolla venäläisiä ja vieläpä ryssiä.

Olen vakuuttunut, että kun Inkerin historia julkinesti hyväksytään osaksi Suomen historiaa, tuhannet Suomeen muuttaneet inkerinsuomalaiset ja heidän perheittensä jäsenet aistivat ja tiedostavat sen, että suhde heihin on muuttunut. Tämä puolestaan lisää heidän itsetuntoaan, antaa heille lisää voimaa selvittää arkielämässä ja toimia maamme hyväksi. Juhlapuheissa on vuodesta vuoteen jo toistakymmentä vuotta puhuttu maahanmuuttajista voimavarana. Suhteessaan inkerinsuomalaisiin Suomi ei ole ollut vain antavana puolena. Se on ollut myös saavana. Siksi ihmettelenkin, miksi vielääkään inkerinsuomalaisten osaamista ja Venäjän tuntemusta ei ole kunnolla kartoitettu saatikka otettu käyttöön.

Suomalaisen inkerin hyväksi toimineita on muistettava nimeltä

Käsitys suomalaisen Inkerin henkisestä kuuluvuudesta Suomeen ei ole uusi. Inkerin suomalaisten historiallista yhteenkuuluvuutta emämaahan on muistettu jo 1800-luvun puolivälissä. Y. S. Yrjö-Koskinen 'Oppikirja Suomen kansan historiasta 1869–1873' tekijä huomauttaa, että Inkerinmaan suo-

malaiset asukkaat ”olisivat kyllä ansainneet tulla samaan isänmaahan luetuiksi”. Isänmaalla hän tar koitti tietenkin Suomea. Valitettavasti tämä toivo mus ei ole saanut jatkuvuutta autonomian aikana, ei itsenäisyydenajan heimoaатteen alkuvuosikym meninä, eikä tänäkään päivänä. On hyvä kysyä mik si, kunhan tietäisimme keneltä kysyä. Tieteellisessä tutkimuskentässä tällainen menettely ei toimi. Aat teet ja asenteet syntyvät ja kypsyvät, kun tiedon määrä hitaasti muuttuu laaduksi. Toivottavasti ai kamme alkaa olla kypsä hyväksymään suomalaisen Inkerin elämänvaiheet ja samalla nykyiset Inkerin suomalaisten jälkeläiset ehdoitta osaksi Suomea ja suomalaisuutta.

Suomalaisten siteet Inkeriin löytyvät vuonna 1611 virinneestä luterilaisesta seurakuntaelämästä Inkerinmaalla, siis jo ennen, kun Ruotsi sai tule van Ingermanlandian haltuunsa. Täten alkanut luterilaisen väestön muutto Inkerinmaalle pääasial lisesti Karjalan kannakselta ja Savosta jatkui yli sadan vuoden ajan. Ruotsi menetti Inkerinmaan vä estöineen Venäjälle Uudenkaupungin rauhansopi muksen mukaan vuonna 1721. Inkeriin jääneet suo malaiset saivat silti pitää uskonsa ja pappinsa, jot ka kaikki tulivat Suomesta. Vielä kauaskantoisem mat seuraukset Inkerin suomalaisten elämään oli Suomen liittämällä Venäjän keisarikuntaan vuon na 1809. Venäjän luterilaisten seurakuntien kirkko laki vuodelta 1832 määritteli Inkerinmaan seurakun tajaon, joka oli voimassa Venäjän keisarikunnan lu histumiseen asti. Tämä alue on sitä Inkerinmaata, josta me tänäänkin puhumme. Suomalaisten tutki musten mukaan voidaan lähes henkilötarkkuudella osoittaa kuka, mistä, milloin ja mihin oli muuttanut Inkerinmaalle Ruotsin vallan aikana.

Suomalaisuuden alkujuurien selvittely 1800-lu vun alussa käynnisti tutkimusmatkoja Suomesta Inkerinmaalle. Pietarin Tiedeakatemia jäseneksi kohonnut A. J. Sjögren ”löysi” Pietarin läänistä sa vakot ja äyrämöiset 1830-luvulla ja osoitti, että he ovat Savosta ja Karjalan kannakselta Ruotsin vallan aikana Inkeriin muuttaneiden luterilaisten suoma laisten jälkeläisiä.

Kun me liikumme yleisellä kansallisella histori allisella kentällä, oli se sitten politiikkaa, kulttuu ria, tai sivistystä, suunnan antajina meille toimivat yksittäiset henkilöt. Keitä kansakuntamme tunne tuimmista vaikuttajista me voimme tänään muistaa

siitä, että he olivat toimineet Inkerin suomalaisuu den hyväksi? Oletan pikagallupin osoittavan, että valtaosa ei osasi liittää siihen muita nimiä kuin pre sidentti Mauno Koiviston. Muita ovat C.G. Manner heim, Risto Ryti, Erik Heinrichs, Paavo Talvela, K.J. Ståhlberg, E.N. Setälä, Martti Haavio, Aale Tynni, vain muutamia mainitakseni. Vielä vähemmän tun nettuja ovat suomalaiset Inkerin tutkijat ja Inkerin omat vaikuttajat.

Historiaa luo myös rakkaus

Inkerin henkinen kuuluvuus Suomeen korostui tammi-helmikuussa 1943 maassa vietetyissä Inkeri tapahtumissa. V.A. Koskenniemi muistutti puhees saan Inkeri-illassa 11. helmikuuta 1943, että ”suo malaisen muinaisrunon piirissä on pienen Inkerin osuus niin suuri, että se käsittää runsaan neljän neksen kaikista talteen kirjatuiista runoarteista ja nimenomaan lyyrisen runouden alalla on tämä Inke rin edustus vieläkin huomattavampi. Syyllä on kan sanrunouden tutkija voinut väittää, että inkeriläiset kokoelmat ovat olleet niin rikkaat, että jos sellainen runoarre tavattaisiin muulla eurooppalaisella kie lellä, se olisi tutkijain yleisen huomion ja ihailun esi neenä... Ne suomalaiset , jotka Stolbovan rauhan jälkeen siirtyivät Suomesta Inkeriin, ja joiden jälke läiset muodostavat sen pääväestön, ovat nähtävästi kuuluneet siihen suomalaiseen parhaimmiston, joka historiamme aikana on usein saanut maailmal le osoittaa, että kansojen arvoa ja merkitystä ei suin kaan mitata lukumäärän perusteella”. Lisään tä hän, että Kalevala olisi oleellisesti erilainen, jos sii tä puuttuisi Inkeristä oleva Kullervo. Samalla meiltä puuttuisi Kullervo-sinfonia, Kullervo-aulut, näytel mät ja paljon muuta.

Kun Inkerin päivää vietettiin Helsingin yliopis ton juhlasalissa 23.1.1944, inkeriläisten väestönsiir tojen johtaja, professori Pentti Kaitera arvioi inke riläisten siirtymistä Suomeen muullakin kuin talo udellisella mittarilla. Kaiteran heimoaate ja kristil linen vakaumus loivat pohjan hänen pyrkimyksel leen pelastaa Inkerin suomalainen kansanosa lopul liselta tuholta. Hän ei ollut aatteensa kanssa yksin. Tämän vuoksi hänen ajatuksensa sopivat tähänkin päivään, kun mietimme inkerinsuomalaisten paluu muuttoa Suomeen 1990-luvulla. Presidentti Mauno

Koiviston nimi liitetään merkittävimpana vaikuttajana tämän päivän Inkerin suomalaisten elämään, vaikka hän onkin ollut vähäsanainen päätöksensä motiiveista.

Kaiteran mielestä jatkosodan aikana ”inkeriläisten siirtyminen Suomeen on tapaus, jota voimme nimittää merkilliseksi siitakin huolimatta, että tuskin mikään asia voi nykyisin saattaa meitä hämmästyttämään. Voimme nähdä siinä traagillisia piirteitä – sillä voiko kotomaan jättäminen olla milloinkaan muuta kuin traagillista. Voimme havaita siinä myös lohdullisia piirteitä. Olemme nähneet, miten kiinteästi inkeriläiset, kaikesta huolimatta, ovat tunteneet kuuluvansa suomalaiseen kokonaisuuteen. Olemme myös nähneet, miten avoimin sylin Suomen kansa on ottanut vastaan erilleen joutuneet jäsenensä ja pyrkinyt avaamaan heille uuden tulevaisuuden mahdollisuudet. Olemme siis, raivoavan sodan keskellä, kokeneet, että kaikki ei ole pelkkää itsekkyyttä, että myös ihmisyyttä elää, että vain viha ei vallitse maailmaa, vaan että historiaa luo myös rakkaus”. Puheen voi leimata propagandaksi. Sitä se varmaan osittain olikin. Täytyy kuitenkin muistaa sijoittaa sekä puhuja että tapahtuma oikeaan viitekehykseen.

Jos minä vain puolestani, miksi olen?

Pietarissa ilmestyi 1969 kirjailija Andrei Bitovin matkanovelli ’Uroki Armenii’. Otsikon voi suomentaa nimellä ’Armenian oppitunteja’ tai ’Armenian opetuksia’. Kirja teki minuun aikanaan suuren vaikutuksen. Täytyy muistaa myös aika, jota Neuvostoliitossa silloin elettiin. Se, mikä säväytti häntä, ja samalla minuakin, oli Armenian historiaa esittelevä kirja. Kirja löytyi kaikkiin sosiaalisiin luokkiin kuuluvista perheistä, joissa Bitov vieraili. Ja mikä tärkeintä, hän huomautti, sitä kirjaa luettiin ja omaa historiaa kunnioitettiin. Siitä oltiin aidosti kiinnostuneita kaikkine ongelmineen.

”Miksi me, venäläiset, emme ole yhtä kiinnostuneita omasta historiastamme?”, Bitov kysyi kirjassaan. Tätä samaa kysymystä liitettynä Inkerin suomalaisiin olen kysellyt aikanaan itseltäni ja ystäviltäni. Siitä ajasta on kulunut sukupolven ikä, silti kysymys on jäänyt yhtä ajankohtaiseksi kuin sen esittämisen aikana. Tänäpäin ei voida enää valittaa Inkeriä tai

Suomea koskevan tiedon puutetta, kuten 40 vuotta aikaisemmin. Kirjoja löytyy suomeksi ja venäjäksi, niiden lisäksi on sähköinen media. Missä on laaja kiinnostus historiaan ja sen innostunut harrastus?

Inkerin historian alalta meillä on suomeksi kaksi laajaa yleistöstä ja tutkimuksia, joissa on pureuduttu erikoiskysymyksiin. On myös runsaasti pääasiallisesti vanhempaa kieli- ja kansa- ja uskontotiedettä edustavaa sekä uudempaa sosiologista tutkimusta. Loppu onkin sekalaiseen seurakuntaan kuuluvaa lehtikirjoittelua. Valtaosa lehtikirjoituksista on ollut kooltaan 3 000–4 000 merkkiä, siis yhden sivun verran. Ei siihen ole voinut paljon asiaa mahtua. Yrittäkäää mahduttaa Suomen historialliset vaiheet samaan merkkimäärään. Ei mikään ihme, ettei näistä tiedoista ole lukijoille jäänyt paljoa muistiin, vaikka kirjoittelua on kestänyt yli 20 vuotta.

Poliittisista syistä syrjäytetty suomalaisen Inkerin menneisyys ja nykyisyys edellyttää laajaa ja tehokasta lähdeaineiston selvittämistä, kartoittamista ja tutkimista. Aineisto on koottava sähköiseen tietopankkiin. Suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen tiedonkeruun toteuttamiseksi tulee perustaa Inkerin keskusarkisto ja -tutkimuskeskus. Pohjan sille muodostaa ensisijaisesti Kansallisarkistoon 1950-luvulla luovutettu kirjallinen ja valokuva-aineisto.

Muuta tietoa inkerinsuomalaisten ja heidän jälkeläistensä toiminnasta löytyy Venäjältä, Virossa, Ruotsista ja tietenkin Suomesta. Tärkeintä ei ole saada kaikkea materiaalia samaan arkistoon, vaan verkottaa arkistot niin, että tieto niiden sisällöistä välittyy. Aineistoa kopioidaan tyydyttämään tutkimustarpeita.

Suuri osa arkistoaineistosta on viranomaisaineistoa. Yhtä tärkeää on inkerinsuomalaiseen identiteettiin ja maailmankuvaan liittyvä keruuaineisto. Ohjausryhmään, joka lopullisesti suunnittelee keruu- ja arkistoprosessin, tulisi mielestäni kuulua edustajia Kansallisarkistosta, Suomen Inkeriliitosta, Siirtolaisuusinstituutista, Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta, Helsingin yliopistosta, Kotiseutuliitosta, Väestöliitosta, Viron, Pietarin, Karjalan ja Ruotsin Inkerin liitoista sekä mahdollisesti viranomaistahojen edustajista.

Suomessa on tallennettuna kaksi laajaa valokuvakokoelmaa kadonneen Inkerin maisemista. Samuli Paulaharju kuvasi Inkeriä vuonna 1911 ja Antti Hämäläinen vuosina 1943 ja 1944. Kummallakin ku-

vaajalla oli kansatieteellinen ote. Tämän jälkeen Inkerin kuvaaminen on ollut sattumanvaraista. Osa tietopankin toimintaa kuuluu Inkerin maisemahankkeen käynnistäminen. Sen tavoitteena on kertoittaa Inkerinmaata esittävää valokuva-aineistoa Suomessa, Venäjällä, Virossa ja Ruotsissa, sekä valokuvata heikosti dokumentoituja Inkerin alueita.

Parhaillaan selvitetään mahdollisuuksia talentaa Suomessa perhearkistoista löytyvää jatkosotaan ajoittuvaa inkeriläisaineistoa. Samalla mietitään tapoja ja keinoja lähestyä Suomeen jatkosodan jälkeen kotiutuneiden inkerinsuomalaisten jälkeläisiä. Yksityisarkistoista aineisto katoaa helposti niiden haltijoiden kuoleman myötä. Keruun tulee olla ohjattua, muutoin työpanos kaatuu sen järjestäjän syliin. Vuoroaan odottaa myös inkerinsuomalaisten haastatteluprojekti.

Metropolia AMK:ssa toteutetaan tänä vuonna The Living Memory of Ingrian Finns –**elokuva-**

ke, jonka rahoitus on saatu EU:n Education and Culture -ohjelmaan sisältyvästä Active European Remembrance -ohjelmasta. Ohjelmalla vaalitaan natsismin ja stalinismin uhrien muistoja ja lisätään tietoa hirmujärjestelmien aiheuttamasta inhimillisestä kärsimyksestä. Suomen Inkeri-liiton kanssa kehitetty hanke toteutetaan yhteistyössä Tallinnan yliopiston kanssa. Hankkeen kohderyhmänä ovat Suomen ja Viron nuoret. Dokumenttielokuvan ensi-ilta pidetään joulukuussa 2012.

Jäljelle on jäänyt vaivaisen vähän: koota voimat ja saada rahoitusta. Ilillä vuosisadalla eK. vaikuttaneen juutalaisen oppineen Hillel Vanhemman nimiin liitetään mietelause, jonka katson sopivan tähän päätteeksi. Se kuuluu suurin piirtein näin: ”El-len minä puolestani, niin kuka puolestani, mutta jos minä vain puolestani, miksi olen?”

TERVETUOA TALKOPISIIN!

Tiedotustilaisuus 15.3.2012

Erikoistutkija Sirkka Komulainen esitteli tuoreen tutkimuksensa "Porvarillisen idyllin vai pikku-Moskovan lapset? Monikulttuurisuuden vaikutus suomalaisperheiden kouluvalintaan" Siirtolaisuusinstituutissa 15.3.2012. Tutkimuksessa käsiteltiin kouluvalintoja, monikulttuurisuutta ja alueellista eriytymistä Turussa jälkimodernista näkökulmasta. Kuva: Satu Löppönen.

MEV-seminaari 17.4.2012

Siirtolaisuusinstituutissa järjestettiin Muuttoliikkeen ja etnisyystutkimuksen seminaari 17.4.2012. Luentojen aiheina olivat maahanmuuttajalasten oman kielen tukemisen tarpeellisuus, monikulttuurisuus kouluissa perusopetuksen näkökulmasta, sekä maahanmuutto suomalaisvanhempien perspektiivistä. Kuvassa pj. tutkimusjohtaja Elli Heikkilä (vas.) sekä puhujat Nancy Commins (Fulbright Scholar, University of Colorado), Annika Hongisto (perusopetuksen rehtori, Turun Normaalikoulu) ja Siirtolaisuusinstituutin erikoistutkija Sirkka Komulainen. Kuva: Satu Löppönen.